26.09.2017

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Viite: U 39/2017 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (maantieliikenteen ajoaika-asetuksen ja ajopiirturiasetuksen muuttaminen)

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TYÖ- JA TASA-ARVO-OSASTON ASIANTUNTIJALAUSUNTO ASIASSA U 39/2017 VP

Sosiaali- ja terveysministeriön työ- ja tasa-arvo-osasto lausuu asiasta työsuojeluviranomaisen näkökulmasta. Ajo- ja lepoaika-asetuksen EY 561/2006 ja ajopiirturiasetuksen EU 165/2014 valvonta kuljetusyrityksissä kuuluu työsuojeluviranomaisen tehtäviin. Tarkastuksia tehdään n. 1 100 vuodessa. Ajo- ja lepoaikavalvonta edellyttää käytännössä ajopiirturidatan yksityiskohtaista läpikäyntiä ATK-ohjelmalla tai manuaalisesti ajopiirturikiekkoja lukemalla.

Kuljettajien työolosuhteiden kannalta komission ehdotuksen keskeiset kohdat ovat viikkolevon viettämistä ja sen korvaamista sekä kotiinpaluuta koskevat artiklan 8 muutokset. Lisäksi 12 artiklaan on esitetty joustomahdollisuutta kuljettajan kotiin paluun mahdollistamiseksi.

Komission ehdotuksen mukaan kuljettajat voisivat järjestää viikoittaisen lepoaikansa joustavammin neljän peräkkäisen viikon aikana nykyisen kahden viikon jakson sijasta. Lyhennetystä viikoittaisesta lepoajasta (24 h) annettava korvaava lepoaika olisi pidettävä säännöllisen viikoittaisen lepoajan (45 h) yhteydessä ennen kyseistä viikkoa seuraavan kolmannen viikon loppua. Komission artiklaehdotuksista laatimat käytännön esimerkit mahdollistavat enimmillään kolmen viikon työrupeaman kolmella 24 tunnin viikkolevolla ja neljännellä viikolla annettaisiin korvaava lepoaika (45 h + 3x 21 h = 108 h). Käytännössä viikkolevon korvaaminen voi tapahtua eri tavoilla.

Nyttemmin Viron puheenjohtajakaudella on esitetty, että joustavuuden lisäämiseksi korvaava viikkolepo saataisiin viettää nykyiseen tapaan lyhennetyn viikkolevon tai säännöllisen vuorokausilevon yhteydessä. Komission ehdotuksen tarkoituksena oli mm. helpottaa valvontaa, etenkin lyhennetystä viikoittaisesta lepoajasta kuljettajalle kuuluvan korvaavan lepoajan tarkastamista. Käytännön lepoaikavalvonnan kannalta komission alkuperäinen ehdotus mahdollistaa korvaavan lepoajan tarkastamisen helpommin nykytilaan verrattuna.

Toinen keskeinen ehdotus koskee säännöllisen viikkolevon viettämistä ajoneuvossa. Asetuksessa säädettäisiin nimenomaisesti, että kuljettaja ei saa pitää vähintään 45 tunnin viikoittaista lepoaikaa ajoneuvossa. Komission ehdotus vastaa sitä, kuinka ajo- ja lepoaika-asetusta nykyisin Suomessa tulkitaan. Lyhennetyn viikkolevon ja vuorokausilevot saa nykyisinkin viettää ajoneuvon hytissä. Kuljettajien työ- ja vapaa-ajan erottamisen kannalta 45 tunnin viikkolevon viettämisen sallimista ajoneuvon hytissä ei voida pitää kannatettavana. Nyttemmin esillä ollut muutos merkitsisi heikennystä nykytilaan. Työolojen ja niiden valvonnan kannalta asiaa koskeva nimenomainen kielto ja tarvittaessa asianmukaisen majoitusvaatimuksen täsmentäminen olisi toimivin vaihtoehto.

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

Ehdotuksen mukaan työnantajan on tarjottava säännöllistä viikkolepoa varten kuljettajalle majoituspaikka, jossa on asianmukaiset nukkumis- ja hygieniatilat, jos kuljettajat eivät pysty pitämään viikoittaista lepoaikaa kotonaan tai muussa valitsemissaan yksityistiloissa. Tältä osin artiklat tulisi kirjoittaa siten, että yritysvalvonnassa majoituksen järjestämisvelvollisuuden noudattamista voi tarvittaessa käytännössä valvoa. Viron puheenjohtajakaudella on esitetty sellaisia vaihtoehtoja, joiden mukaan tienvarsivalvonnassa kuljettajalta ei saisi edellyttää dokumentteja viikkolevosta ja asianmukaisesta majoituksesta.

Työolojen kannalta kolmas keskeinen ehdotus koskee kuljettajalle järjestettävää mahdollisuutta kotiinpaluuseen. Kuljetusyrityksen on järjestettävä kuljettajien työ niin, että he voivat palata kotiinsa viikoittaista lepoaikaa varten vähintään kerran kolmen peräkkäisen viikon aikana. Viron puheenjohtajakaudella on esitetty kuljetusyrityksen järjestämisvelvollisuuden ja kuljettajan kodin käsitteiden täsmentämistä. Samalla kotiinpaluiden välistä ajanjaksoa pidennettäisiin. Kuljettajien työolojen näkökulmasta voidaan todeta, että kuljettajien työ on järjestettävä siten, että kotoa poissaolon kaudet eivät olisi kohtuuttoman pitkiä. Myös kuljetusyrityksen järjestämisvelvollisuuden sisällön täsmentäminen on valvonnan näkökulmasta kannatettavaa.

Ajo- ja lepoaika-asetuksen 12 artiklaan esitetyn jouston osalta voidaan todeta, että sen tarkoituksena on helpottaa olosuhteisiin mukautumista kuljettajien kannalta ja antaa mahdollisuus päästä viikoittaisen lepoajan viettämiseksi kotiin tai muuhun asianmukaiseen majoituspaikkaan rikkomatta enimmäisajoaikaa koskevia vaatimuksia. Poikkeustilanteissa lepoajan aloittamisen myöhentäminen olisi siis mahdollista, jos ajoaikaa on jäljellä. Jouston tarkoitus on edistämisen arvoinen. Artiklan yhdenmukaisen soveltamisen ja valvonnan kannalta poikkeustilanteen edellytyksen ja poikkeamisen rajojen tarkempaa määrittelyä olisi perusteltua vielä selventää, koska nyt artiklassa on ainoastaan liikenneturvallisuuden vaarantumista koskeva vaatimus. Lisäksi komission ehdotuksen perustelut lähtevät siitä, että ennakoimattomien olosuhteiden joustoa voitaisiin soveltaa ainoastaan viikoittaisen lepoajan pitämiseksi. Itse artiklan tekstissä on mainittu myös päivittäinen lepoajan pitäminen.

Esillä on ollut myös ajoajan lisääminen 12 artiklaan. Tämä lisäisi myös joustoa, mutta samalla olisi perusteltua säätää ajoajan ylittymisen (nykyisin vuorokautinen ajoaika on 9 tai 10 tuntia) enimmäismäärästä, jotta ylityksen määrä ei jäisi näissä poikkeustilanteissakaan tapauskohtaisesti harkittavaksi.

Neuvotteleva virkamies Jarno Virtanen